EN ENTOMOLOGISK UDFLUGT

TIL BARDODALEN OG ALTEVAND I JULI 1893

AF

J. SPARRE SCHNEIDER.

Som kjernen af Tromsö amts opland og såvel for turisten som naturforskeren det mest lönnende mål, jeg kan anbefale for en længere og let udförbar sommerudflugt, må ubetinget regnes Målselvens og Bardoelvens dalförer med sine talrige og vidlöftige forgreninger, såmeget mere, som det kun medtager 3 timer, fra man i Tromsö går ombord i dampskibet og til man på Målsnæs stiger i kariolen for af »Svarten» eller »Kviten» at lade sig före længst mulig bort fra alt, som lugter af sö og by.

For 100 år siden et urland, hvor kun de vilde dyr og fjeldets börn på sine flytreiser blev lokalkjendte i de mörke, vildsomme skoge, står disse dalförer nu som et lysende eksempel på, hvad et hårdfört, nöisomt og sædeligt folkefærd kan drive det til, når et viljekraftigt hoved leder de tomme hænder, hvormed de fleste nybyggere her måtte tage fat. På velbyggede og velvedligeholdte kjöreveie kan man nu gjennemstreife disse dale fra ende til anden, smilende agre og enge lyser en overalt imöde mod en baggrund af endnu frodig om end fordetmeste ilde medfaren skog af furu og birk, over hvilken atter stolte sneklædte tinder reiser sig på alle kanter, og i rene og velstelte boliger modtages man gjestfrit af en intelligent og kjernesund befolkning, som i mange stykker er langt foran sine frænder i Österdalen og de övrige fjeldbygder, der udsendte disse staute kolonister. Og har jeg mange lovord at sige om disse trakters natur og befolkning, så har udbyttet af et nærmere bekjendtskab fra ento-

mologisk synspunkt betragtet været ikke mindre gunstigt, dobbelt interessant vistnok, fordi her forelå et aldeles uberört felt, hvor jeg hidtil har rådet grunden ganske alene, hvor kjært det end forresten skulde have været mig engang at kunne före en kollega omkring på mine jagtmarker.

Det var således ganske naturligt, at min förste entomologiske udflugt i min förste arktiske sommer for 18 år siden blev rettet mod disse trakter, om hvilke jeg både havde læst og hört fortælle så meget fordelagtigt, og i de 3 förste uger af juli 1877 gjennemstreifede jeg da Målselvens dalföre, forövrigt med et temmelig magert udbytte, der ikke stemte med forventningerne, da sommeren var dårlig, og så er man jo ikke orienteret med en gang. Fra slutningen af august til midten af september residerede jeg atter på Bjerkeng i Øverbygden, året efter gik det ligedan, og således næsten hver sommer, både 1 og 2 gange måtte jeg did op snart i ornithologisk snart i entomologisk erinde, iblandt også som malakolog, og dette blev da årsagen til, at jeg endnu ved udgangen af 1892 var forbleven fuldstændig fremmed for det andet af de to hoveddalförer, Bardodalen, som sommerturisterne fra Tromsö ellers med forkjærlighed pleier at besöge. Men på denne måde kunde det ikke gå længere, nu vilde og måtte jeg till Bardo, om det nogensinde skulde lykkes; med sædvanlig liberalitet bevilgede universitetet et rimeligt reisestipendium, og den 24 de juli var min dagbog for Bardoreisen afsluttet.

Når jeg efter kun et enkelt besög har indladt mig på at publicere noget over Bardodalens insektfauna, da er grunden helt enkelt den, at det er meget uvist, når eller om jeg overhovedet atter får anledning til at gjentage besöget, medens der fra Målselvdalen derimod foreligger et så rigt materiale, at det kan danne grundlag for et större specialarbeide. Turen til Bardo fremböd forövrigt en særlig interesse derved, at jeg her fik et godt indblik i den rent alpine fauna, som hidtil på arktisk område, når Saltdalen og delvis Alten undtages, kun har været lidet undersögt, idet jagtterrænet omkring Altevand ligger i en höide af 1 600—c. 2 500'; dette svarer till c. 3 000—4 500 fod over havet i det centrale Norge, hvor navnlig Dovrefjelds fauna er bleven ganske grundigt undersögt både af fremmede og indenlandske entomologer og er bleven bearbeidet i en hel række publikationer.

I et strålende varmt og meget lovende veir forlod jeg Tromsö 27 juni og nåede ud på aftenen den sædvanlige förste station i Målselven, gjæstgiverstedet Moen, hvor man får udmærket kvarter, og hvor omgivelserne også i entomologiskt henseende har adskilligt at byde på. Jeg streifede omkring i skogen etpar timers tid til midnat uden at fange noget af betydning, derimod overraskedes jeg i höieste grad ved at finde birketræerne stærkt besatte med larver af *Cheimatobia boreata*, hvis forekomst på arktisk område jeg först i 1892 havde kunnet konstatere ved fundet af en sommerfugl på selve Tromsöen, hvorimod *brumata* nok bliver at stryge at den arktiske fauna, såvidt jeg kan forstå. Moen er den sikreste lokalitet for *Bembid. lapponicum*, som jeg opdagede her allerede i 1877, men man må passe på, når der ikke er flom i elven, thi isåfald får man nok söge forgjæves, og det har jeg næsten altid senere gjort, det gik mig da ikke bedre denne gang heller! Når resultatet af mine entomologiske undersögelser i Målselven i sin tid fremlægges, skal der nok blive anledning til at få höre om andre findesteder både for *B. lapponicum* og mange andre dyrebare krybende og flyvende *Entoma*, men nu må vi fortsætte videre til Bjerkeng i Øverbygden c. 45 kil. længere op i dalen, hvor jeg skal hente min ven og kyndige assistent Bersvend og muligens gjöre nogen fångst af *Arg. polaris*, som jeg ikke har seet siden 1884. Desværre slog veiret nu om til regn med lav temperatur, og de 4 dage på Bjerkeng blev aldeles resultatlöse, derimod kunde Bersvend præsentere mig en særdeles vakker ♂ af *Biston pomonarius*, som var ny for Tromsö amt, samt et större antal *Cid. incursata*, som han havde fanget dagen för min ankomst tilligemed nogle almindeligere sager.

Om eftermiddagen den 3 juli drog »Ungbrunen» os lystigt nedover dalen igjen i et prægtigt veir. Vi overnattede hos Bersvends svigerforældre på den store gård Kirgisnes, hvor jeg af larver tagne på Salix fik en mig helt fremmed *Gelechia(?)*, og medens Bersvend den næste morgen tog med sæterfolket til den höitliggende Iselvdal for derfra over de vilde fjelde at söge ned i Bardo, måtte jeg med bagagen holde landeveien helt ned til Fredriksberg, hvor man på færge sætter over den her meget imponerende elv, som lige hidop kan befares af vedjagter, de

såkaldte »kumser». Straks efterat have passeret Bardogrænsen, henimod Finsund, blev jeg opmærksom på, at den ellers så frodige birkeskog her stod aldeles bladlös og for störste delen ganske udtörret over store strækninger, og her fik jeg da de förste efterretninger om den forfærdelige herjing af *Cid. dilutata* året i forveien, der er den voldsomste, man nogensinde har været vidne til her nord og vistnok uden sidestykke i forstentomologiens annaler. Uden nogetstedts at gjöre holdt fortsatte jeg til det deilige Sætermoen, hvor man får udmærket »prekkevering», som man siger hos os, og som vistnok vilde egne sig ypperligt som fast station for et længere ophold, men hvor jeg nu kun standsede for natten.

Bardo ejer de samme naturskjönheder som Målselven. En bred stille elv slyngende sig mellem lövkransede bredder, stolte rækker af sneklædte fjeldkolosser på 4—5000′ som en mur på begge sider, alt uopdyrket land dækket af tidligere frodig men nu ilde medfaren skog af furu og de vanlige lövtræer, men Bardo har dog en lidt anden karakter, idet fjeldene rykker meget tættere sammen, styrtningerne er brattere, og så fattes aldeles större myrstrækninger, hvad der for entomologen er en stor feil ved landskabet. Til gjengjæld forekom vegetationen mig dog kraftigere, såvel hvad lövtræer som de lavere planter angår, og sommertemperaturen er höiere i dette lune lukkede dalföre. På opturen den næste morgen passeredes fortvæk lokaliteter, der så yderst lovende ud, men da det var bestemmelsen först at standse for et længere ophold ved den bekjendte gård Strömsmo, hvor jeg havde sat Bersvend stevne, gjordes kun stands en enkelt gang for at inspicere nogle *Argynnis*, der flöi ved veikanten, men som kun viste sig at være *euphrosyne* i almindelig dragt. Overhovedet syntes jeg, der så foruroligende insektfattigt ud, og denne anelse slog desværre ikke feil; siden 1885 har vi heroppe havt mere eller mindre insektfattige år, og 1893 var et af de værste.

Strömsmo er en af de överste gårde i dalen og ligger på en flad sandmo ved elven, der her udvider sig til et större bassin, hvor sportsfiskeren i den gunstige årstid har ypperlig anledning til at dyrke sine interesser. Hos hædersgubben Per Strömsmo får man overflödigt og velstelt husrum, ja bedre

kvarter findes ikke på lang led, men alligevel er dette sted neppe det heldigste for en entomolog, om her end i gode sommere må kunne påregnes et tilfredsstillende udbytte, kun ikke af arter, der foretrækker myrbund, da sådan ganske fattes. Det vil kanske forekomme læseren som en urimelig påstand, men alligevel tror jeg sikkert, at den forholdsvise insektfattigdom omkring Strömsmo skriver sig fra de her i uhörte masser forekommende stakmyrer (*Formica rufa*)! Overalt, på veie, på stubber og buske, ja på selve gårdstunet yrer det af »maur» i et overmål, som jeg intet andet sted har observeret eller kunnet gjöre mig nogen forestilling om. Det er jo klart, at myrerne må fortære en mængde larver og pupper både höit og lavt, og det var mig straks påfaldende, hvor sparsomme Coleopterne var, ligeså *Geometræ* og *Micros* i de frodige lier ja af bladhvepse kunde jeg på hele reisen kun opdrive et eneste eksplr af *Emphytus rufipes* og et af *Hylotoma ustulata*, og dog var indsamling af Tenthredinider et af reisens fornemste formål! Det var så erkjendt af alle i dalen, at myrerne var de bedste vogtere af lövskogen mod dens arvefiende *Cid. dilutata*, at man flere steds havde försögt at kjöre myretuer i læssevis til steder, hvor de för ikke fandtes, idet myrerne kun forekommer på visse strækninger, hvor da skogen også ganske rigtig havde lidt lidet eller intet, således som tilfældet blandt andet også var med Strömsmos omgivelser. Inde på skogslåtterne, hvor der kun stod lövtræer, og grunden var noget fugtig, samt höiere op i lierne henimod trægrænsen, mærkede vi straks et rigere insektliv, og her gjorde vi da også en tålelig fangst af sommerfugle, medens *Coleoptera* den hele tid kun viste sig meget sparsomt.

Da Bersvend mod forventning endnu ikke var indtruffen, gik jeg straks igang med at rekognosere i de nærmeste omgivelser men med yderst nedslående resultat. Ingen *Coleoptera* at se, en slidt *euphrosyne*, *Cid. montanata* i friske eksplr., det var hele udbyttet af *Macros*, og af *Micros* var fangsten næsten ligeså mager: *Penth. schulziana* og *sororculana*, *Graphol. aspidiscana*, *Incurv. oehlmanniella*, 1 fin *Tinea fulvimitrella* og et par *Botys decrepitalis*, dette var hele resultatet om formiddagen. Ud på eftermiddagen kom da endelig Bersvend, som havde overnattet på sæteren, og medbragte fra fjeldet en slump små *Ereb.*

lappona, et dusin nyklækkede *Anarta melaleuca*, en *Cid. incursata* og en meget mörk *Steg. quadrana.* Om aftenen gjorde vi en rundtur på engene, men fandt intet uden en slidt *Cid. trifasciata*, en d:o *designata* samt en god *Acid. fumata*, dog fik dagen en ganske heldig afslutning. Kl. c. 10 kom BERSVEND ind og meldte, at en stor natsommerfugl var kröben ind i en spræk ved gadedören, jeg styrtede ud med håven og ventede spændt på, hvad der vilde vise sig, jo der kom den frem og lykkelig ind i håven: en noget flöien *Hadena* af et mig ganske fremmed udseende. At tænke på andet end *maillardi* faldt mig neppe ind, skjönt ligheden ikke var stor og den tidlige flyvetid meget påfaldende, men da vi i löbet af de följende aftener fangede 3 til af nöiagtig samme udseende, blev jeg tvivlrådig. Min erfarne ven hr prof. AURIVILLIUS tror det må være *exulis*, skjönt den ikke stemmer med de almindelige former, selv begynder jeg at helde til den tro, at det kan være *n. sp.*, sådanne har jeg fundet för her nord inden diverse insektordener. Vi så i alt kanske en snes eksplr., som flöi i stor fart rundt hustagene og af og til satte sig ned deroppe, og på »köder» skulde vi kanske have gjort en hel fangst, men jeg var uheldigvis ikke forsynet med de fornödne remedier til denne slags fangstmethode.

Den följende dag oprandt grå og kold, men vi besluttede alligevel at bestige den sydlige ryg af Bergskletten, som med bratte flåg reiser sig op af den tætte skog og længere nede i dalen er aldeles utilgjængelig. Solen udeblev desværre den hele dag, så udbyttet af sommerfugle indskrænkedes til nogle *Geometræ* og *Micros*. *Cid. affinitata v. turbaria* var ikke sjelden i den overordentlig bratte li henimod skoggrænsen, men syntes allerede at have flöiet nogen tid, desuden tog jeg en *Scoparia murana, Steg. quadrana, Nem. swammerdamella, Oecophora stipella* foruden et par fra den foregående dag nævnte arter. Oppe på fjeldet i c. 2500 fods höide var alt dödt og stille, men med solskin og varmt veir skulde her vel været en og anden *Anarta* at finde, muligens også *Colias nastes*, der flyver tidligere end *hecla*. Nu måtte vi imidlertid indskrænke os til at lede efter *Coleoptera*, og af dem var der heller ikke stort at finde. I et lidet vand var *Agabus alpestris* og *Hydrop. griseo-*

striatus ikke sjeldne, under stene tog vi en enkelt *Gonioctena affinis*, en gulbenet *Stenus*, samt de allestedsnærværende *Notioph. aquaticus*, *Crypt. rivularius* og *Byrrhus fasciatus*, hvilken sidste her nord er udpræget alpin. Længere nede i lierne fandt jeg *Cerylon deplanatum* på *Polyporus* samt *Aphod. piceus*, alt i alt et udbytte så tarveligt, at en ekskursjon på »Flöifjeldet» ved det forövrigt så insektfattige Tromsö ubetinget vilde have ydet det mangedobbelte.

Så kom den 7de med det samme uhyggelige gråveir, der nödte os til at »arbeide», som den engelske entomolog vilde sige, oppe i lien med en afstikker til den c. 5 kil. fra Strömsmo beliggende sæter. Etpar *Geometræ* og nogle *Micros* af allerede ovenfor noterede arter udgjorde fangsten af sommerfugle, af biller fandt vi heller ikke noget af særdeles betydning. Af den meget udbredte men her nord meget sjeldne *Lathrobium punctatum* tog jeg et eksplr under en sten, på nylig hugne birkestubber fandt vi den sædvanlige anti-totalistiske forsamling nydende af birkesaften: *Tachinus pallipes* og *proximus*, *Epuræa boreella* og *obsoleta*, store mængder af *Atheta succicola* og enkeltvis en anden meget liden art, ikke få *Ips 4-punctata*, der ellers ikke er almindelig på disse höider,[1] *Rhizophagus dispar*, en *Anchicera* og en *Corticaria*, derimod ingen *Rh. parvulus* eller *Acrostiba borealis*, som tilligemed *Phil. puella* i Målselven pleier at möde ved gildet. I sæteren var der på det nærmeste livlöst; *Agabus congener* i en vandpyt og *Gonioctena pallida* var alt, hvad vi her kunde opdrive.

Endelig kom det så længselsfuldt ventede solskin den 8de, og forelöbig fornöiede af Bergskletten vendte vi os nu mod nogle skogslåtter på den anden side af elven, hvorover PER har slået en respektabel bro. På de frodige blomsterrige engstykker, som her er ryddede midt i skogen, mödte os da et temmelig livligt selskab af seksbenede, rigt på individer, men desværre meget ensformigt sammensat. Hvor *Geranium sylvaticum* og bregner stod i halvskygge flöi *Arg. thore* i friske eksplr men meget sparsomt, *selene* ude i engen men også den ganske fåtallig, og når så hertil kommer *Erebia ligea* i 4 nyklækkede individer, er alle *Rhopalocera* nævnte. Til gjengjæld optrådte *An. mela-*

[1] Ikke optaget i min fortegnelse af 1888.

leuca i svære mængder og under forholde, der er ganske usædvanlige. Allerede på veien havde vi mödt adskillige eksplr på vanlig vis styrtende afsted i en rasende flugt, men da vi var komne ud på de åbne lysninger, mödte os et syn, der slog mig med forbauselse: i hundredevis sværmede de omkring på engen besögende diverse blomster, fornemmelig *Taraxacum*, men også *Astragalus*, *Ranunculus* og *Polygonum viviparum*, hvor de sugede omkap med humler og fluer, og under disse omstændigheder var det derfor ingen kunst at forsyne sig med det önskelige antal eksplr. I det store individantal var der jo for mig intet påfaldende, i Sydvaranger var den i 1892 ligeså talrig, men jeg erindrer neppe nogen gang at have seet *melaleuca* suge på blomster, ikke heller er den så ofte i frivillig bevægelse, men pleier ved ens nærmelse at flyve op, fare afsted et stykke og så atter slå sig ned, forat gjentage samme manövre, sålænge man har tålmodighed til at forfölge den. Alle slægtens övrige arter [2] har jeg seet surre omkring uden at være opskræmte, de fleste af dem også sugende på blomster. Foruden de her nævnte arter observeredes ikke mange sommerfugle, og af tidligere ikke noterede species fandt vi kun en yderlig slidt *Cid. ab. spadicearia*, en mådelig *munitata*, en *minorata*, en flöien *Cramb. maculalis* og en d:o *Penth. schæfferana*. Af *Diptera* syntes her at være et rigere udvalg, men da jeg endnu ikke har rukket at samle denne orden mere systematisk, nöiede jeg mig med at tage en del mere fremtrædende former, som var mig fremmede. Ved at håve i græsset erholdt jeg et antal Ichneumonider, men af Tenthredinider kunde der, som ovenfor allerede nævnt, kun opdrives en eneste *Emphytus rufipes*. Foruden en större *Osmia* bemærkedes *Bom. pratorum*, *lapponicus*, *scrimshiranus*, *alpinus*, *terrestris* samt i antal den her nord sjeldne *hypnorum*, dertil flere hunner af *Apathus vestalis*. De af humlerne flittigst besögte blomster var *Taraxacum* og *Astragalus*. Af *Coleoptera* tog jeg *Lina lapponica*, *Pyrochroa pectinicornis* samt en han af *Leptura cincta*, der hidtil kun var funden i Saltdalen, og dette blev da mit bedste fund. Om eftermiddagen skiltes jeg fra Bersvend, der gik op i Bergskletten, hvorfra han medbragte et friskt par af *Oen. norna* (*in copula*), flere *thore*, en del *euphro-*

[2] *Schoenherri* har jeg dog aldrig seet levende.

syne, et betydeligt antal *C. affinitata*, der i mængde flöi oppe i lien, og dertil en *Cetonia metallica*, som han tilslut med stolthed fremviste, forövrigt det förste eksplr, der var observeret på disse kanter. Den 9de var en söndag, og da lod vi efter gammel sed vore våben hvile. Leilighedsvis tog jeg under barken på en furustubbe en *Athous undulatus*, *Microsaurus lævigatus*, *Olisthærus megacephalus* og en *Cerylon histeroides*, på birk *Cantharis pilosa* og *Thamnophilus carbonarius*. Dagen efter var vi atter ude på skogslåtterne, men foruden den förste nyklækkede *optilete* ♂ så vi intet nyt eller mærkeligt. Tæt ved huset fandt jeg ved foden af en stor rogn en *Argyresthia curvella (sorbiella)*, medens larver af *Cheim. boreata* havde opspist hvert eneste blad på træet og kun levnet nogle bladduske på rodskuddene, hvor jeg kunde forsyne mig med et tilstrækkeligt antal larver. Mærkelig nok var en stor rogn på den anden side af huset aldeles urört, i hvert fald stod den med fuldt löv på alle kviste. Forövrigt fandt jeg larven opover hele dalen på diverse slags lövtræer, hovedsagelig hæg (*Prunus padus*), uden at jeg dog nærmere gav mig af med at granske dette forhold. I september klækkedes et antal sommerfugle af begge kjön, men de fleste larver var befængte med en Pteromalin, som jeg dog ikke fik udklækket, og derved var der vel for denne gang sat en stopper for *boreata's* herjinger.

Den 11te var klar og varm og holdt os i beskjæftigelse hele dagen op under Bergskletten, fornemmelig med fangst af *thore*, for hvilken vi tilslut fandt ypperlige flyvepladse, så c. 60—70 friske eksplr vandrede i kasserne. *Euphrosyne* var ikke fuldt så talrig, af *selene* tog vi kun et eneste eksplr. Af *norna* lykkedes det os at fange 7 stykker, hvoraf et sad og sugede på *Geranium*, men foruden *lappona* fandtes her ingen andre dagsommerfugle. Derimod tog vi ud på eftermiddagen 3 friske eksplr af *Phymatopus hecta*, det ene siddende på en bregne, de 2 flyvende blandt *thore*, som her havde rigtig en forsamlingsplads mellem bregnerne på en lysning i orekrattet, slig som denne kræsne fyr vil have det. *C. affinitata* var fremdeles talrig, sparsommere var *montanata*, hvortil kom en enkelt hun af *incursata*, hvis flyvetid nu på det nærmeste var forbi. Af tidligere ikke noterede *Micros* fik jeg her et stort eksplr af den

overalt meget sjeldne *Cochylis dubitana*. Humler var ikke talrige og besögte her mest *Geranium*; foruden dronninger af *alpinus* og *pratorum* erholdes også 3 *nivalis*, det ene eksplr i en noget afvigende dragt, så jeg först troede at have *hyperboreus* for mig; denne den arktiske humleverdens störste pryd skulde jeg dog först nogle dage senere stifte bekjendtskab med. Af *Coleoptera* fangede vi kun *Podabrus alpinus*, *Anoplus plantaris* samt en *Agathidium*, der vistnok var den udbredte *arcticum*.

Men nu var det på höi tid at söge udfört den vigtigste del af reisens program, turen op til Altevandet, eftersom det liden mening var i at holde længere til her nede i lavlandet og se så utilfredsstillende resultater af sine anstrengelser, og om formiddagen den 12te traskede vi da videre opigjennem dalen ledsagede af folket fra Indset, den överste gård ved Bardoelven c. 4 timers gang fra Strömsmo. Veiret var koldt, himmelen så truende ud, og ud på eftermiddagen bröd der da også lös et veir, hvis mage jeg på denne årstid aldrig för har oplevet. Med den tiltagende vind begyndte sneflokkerne at fyge, snart voksede vinden til storm, og den sidste 3diedel af veien tilbagelagde vi i det tætteste snefok over myrer, vindfald og alskens ulænde, hvor vi i sligt veir uden kjendtfolk skulde havt vanskeligt for at finde frem. Den sidste halve time i båden på Indsetvandet var mere end sur, men så fik da den elendighed også en ende, og kaffe og gloende römmegröd bragte snart den fornödne ligevægt tilstede, ja den velsignede römmegröd har jeg ofte havt grund til at prise!

Indset ligger c. 1100′ o. h., altså i den rent subalpinske region, men ikke destomindre går furuen helt hid op, og vi kunde på veien beundre en kjæmpe, hvis mage neppe findes andetsteds i dalen. Den var ikke særdeles höi, men 2 mænd kunde knapt favne om den, og vældigere furu har jeg ikke seet her nord. Da Bardodalen for etpar år siden feirede 100 års-jubileum for sin förste bebyggelse, tænkte man på at fælde den og hugge ud en talerstol til festen, men det blev med tanken dengang, og den veirbidte veteran kan vist godt vente 100 år til.

I 2 dage blev vi liggende veirfaste på Indset i fuldt vinterlige omgivelser, men da det den 3die morgen lysnede op, var

vi ikke sene med at ruste os til den videre færd; det gjaldt da hovedsagelig proviant for den följgende uge, som vi agtede at tilbringe alene i »Altahus», PER STRÖMSMOS stadselige fiskerbod ved Altevandet, og dertil trængtes også sengklæder, kogekar, öks etc., som manden og hans ældste sön hjalp os med at bære op. Veiret var nu bleven ganske tåleligt, men temperaturen var fremdeles så lav, at ingen insekter vovede sig frem, og det var derfor med ret ængstelige fölelser jeg efter etpar timers gang fik öie på Altahus nedenför elveoset og mönstrede de drivende hvide fjelde, hvor vi hovedsagelig skulde söge vort bytte, mens sneen nede i lavlandet var smeltet næsten ganske bort i dagens löb. Eftermiddagen og aftenen benyttede vi til at indrette os koseligt i huset, hugge ved og fiske, det sidste dog med et misligt resultat, da elven var for stor og kold. Dagbogen for den 15de siger kun: »Kom vi til Altahus; *Carabus glabratus*», men hermed indleder vi det 2det kapitel, der vil lade os stifte nærmere bekjendtskab med en helt anden og langt interessantere insektverden.

Altevandet med dets fortsættelse Leinavand er næst Rösvandet den störste indsö i Tromsö stift, henimod 48 kil. langt, men ikke nogetsteds over 2 kil. bredt, fordetmeste kun $1/2$—1 kil. og endnu smalere, dertil er det kroget og har kun nogle få små holmer. Vandet er fremdeles meget fiskerigt. Den nordvestlige ende, hvorfra Bardoelven har sit udspring, ligger under 68° 40′, altså 1 breddegrad söndenfor Tromsö, og strækker sig herfra mod sydöst, og Leinavandet når med den yderste snip ind over Sveriges grænse. Ifölge amtskartet ligger Altevand 1615′ o. h., efter en anden angivelse kun vel 1400′, men endnu nedenfor skoggrænsen, der her efter velvillig opgave fra forstmester NORMAN strækker sig til henimod 2000′ o. h. Fiskerboden står et stykke nedenfor elveoset, så man ikke ser vandet fra huset, og selv fra betydelig höide kan kun en mindre del af den bugtede flade oversees på en gang. Terrænet omkring Altahus er temmelig fladt, og bunden er overalt til et stykke opover foden af fjeldene dækket af löse granitblokke, hvorved grunden bliver ganske tör, i det vandet straks siver igjennem, så man kun her og der finder en fugtig plet, der kan benævnes myr. Dette höist ejendommelige terræn er kun spar-

somt bevokset med forkröblet birk og vidiekrat og en ensformig vegetation af lyng, græs og mose, ser således lidet indbydende ud, men her er sikkerlig godt land for *Anarta* og *Arg. polaris*, og flere andre gode sager frembringes der også. Virkelige myrer er der dog nok af langs nordsiden ved foden af Lihammeren, og efter kartet findes der uhyre myrer omkring den östlige ende og Leinavandet. At Altevandets omgivelser overalt indrammes af mægtige fjelde, er selvsagt, således når Kistefjeld op til 5491', og de fleste övrige tinder går op imod 4000'. Da vi kun havde en uge til vor rådighed, indskrænkede turene sig til de nærmeste fjelde, af hvilke vi besögte Grönfjeld, Salvasskarfjeld og Lihammeren op til c. 2500'; længere op lå sneen overalt, og vi havde ingen tid at lægge bort i tindebestigning, der heller ikke godt forenes med min ikke stærke konstitution. Af disse er Lihammeren bekjendt som en særlig rig og interessant botanisk lokalitet, men jeg ved intet specielt (undtagen *Carex holostoma*) at meddele om floraen, der for mit ukyndige öie så ud som den almindelige fjeldflora på disse höider, kun vaktes min opmærksomhed af de uhyre ansamlinger af *Cassiope tetragona*, ligesom eneren (*Juniperus*) gik påfaldende höit op. På Salvasskarfjeld havde jeg for förste gang i mit liv den glæde at se *Campanula uniflora* i det fri, hidtil var den mig kun bekjendt som »videnskabeligt hö» i herbarierne.

Söndag den 16de begyndte grå og kold, men da det ud på eftermiddagen lysnede op, tog vi vore fiskestænger og roede over til den nordre side for at fiske i Livandet, der ligger et stykke inde på moen. Fisk formærkedes imidlertid ikke, så fandt vi på at gå et stykke opover foden af Lihammeren for at undersöge terrænforholdene, og passerede först en stortuet og meget trættende myr, hvor vandreblokkene overalt stak frem, derefter kom tæt krat af birk og vidie med en rig græsbund og her og der en rigere flora af höiere planter, men efterat have passeret de överste birke har man fjeldet lige ind på sig med bratte flåg og terrasser, hvor man ofte må gå lange stykker bortover, förend man kan finde en opgang til næste afsats. Længere östover er dog fjeldet lettere tilgjængeligt, og når man kommer etpar hundrede meter op, er terrænet gunstigt at færdes på. Bjergarten er let forvitrende, og fugtighed tilföres overalt fra

bræerne ovenfor, hvorfor fjeldet også bugner af den yppigste vegetation, uden at jeg imidlertid, som ovenfor nævnt, er istand til at nærmere kunne redegjöre for de floristiske forholde. Vi gik dennegang ikke længere op, end til vi havde forvisset os om, at der var godt om *Silene acaulis*, *Dryas* og *Astragalus*, da vidste vi nok til at kunne håbe på et godt udbytte her, når vi engang fik fangstveir. Mens vi sad heroppe på en terrasse og nöd den vide udsigt, klarnede veiret mere og mere, og fornöiede ruslede vi nedover igjen. Jeg noterede *Penth. nebulosana* og *Steg. quadrana*, *Orchestes saliceti* og *Aphod. piceus*, men en liden *Acrulia*(?) tabtes uheldigvis. Nede på myren flöi to friske hanner af *Gnophos*, et ubedrageligt tegn på, at temperaturen var stegen, og da vi kl. 10 gik tilköis, var himmelen skyfri, og luften kjendtes næsten sommerlig.

Jeg var vel ikke sen med at komme i klæderne næste morgen, da BERSVEND vækkede mig med kaffeen, og et eneste blik ud af vinduet viste mig den herlige dag udenfor. Vi var ikke længe om at vælge målet for dagens udflugt: hvad der lå nærmest, var det bedst at forsöge först, og således var vi en kvart time senere på vei op mod foden af Salvasskarfjeld, som med sin vældige kuppel (4339') kneisser ligeoverfor Altahus på elvens sydside. Först passerer man en strækning af det storstenede törre underland, hvor vi nu foruden *Er. lappona* ingen sommerfugle bemærkede, og först da skoggrænsen var nået og *Silene*-tuerne begyndte at vise sig, kom der krav til öie, hånd og fod om at være på post. Straks på en af de förste terrasser gjorde jeg dagens heldigste fund, en meget liden og mörk *Cid. frigidaria*, som jeg mindst havde ventet at træffe her, og umiddelbart derefter lykkedes det at gribe en stor grå *Anarta*, som til min glæde viste sig at være *richardsoni*, beggeto arter, som jeg nu for förste gang så levende. Af *frigidaria* lykkedes det os desværre kun at finde dette eneste individ, *richardsoni* var derimod ikke sjelden, men endel af eksemplarerne var allerede afflöine, og at jage *Anarta* er jo som at fare efter skyflokken! Foruden nogle helt afflöine *melanopa*, tog vi to meget fine *lapponica*, andre arter bemærkedes ikke den förste dag. Sammesteds flöi *Cid. polata* (*byssata* AUR.) i nyklækkede eksplr., og mellem små *Salices* på fugtig bund meget enkeltvis den sjeldne *Tortrix*

cinerana, den störste arktiske Tortricid. Foruden friske og flöine *P. schulziana* tog jeg to *T. rubicundana* og en mig da ubekjendt *Penthina*, som senere har vist sig at være en usædvanlig mörk *noricana*, og dette var da den 3die lokalitet for denne kun af mig observerede höialpine art. Af *Micros* forövrigt erholdtes kun en enkelt *Incurv. vetulella*, samt længere mod öst i et tört bækkeleie, hvor *Astragalus* voksede, enkelte *Myelois annulatella*. Her tog jeg også *Pygmæna fusca* og en slidt *Cid. incursata*. Af *Rhopalocera* viste sig foruden *lappona* kun et par *pales*, men först ud på dagen fik vi öie på 2 hunner af *Col. nastes* tilligemed den förste *hecla*-han, som BERSVEND efter en skarp jagt tilslut indhentede. Vi var således indtrufne i ret tid, havde ikke blot individantallet af alle arter været så sörgelig indskrænket!

Vender vi os nu til de andre insektordener, så var her også sager af interesse at notere, og först må da nævnes 5 pragtfulde dronninger af *Bomb. hyperboreus*, som BERSVEND tog på *Astragalus*, Selv död og indtörret i samlingerne tager den sig statelig ud, men i levende tilstand er den et rent uhyre, og selvfölgelig brummer den i dybeste bas. Ellers flöi her meget få humler, og jeg finder kun noteret *lapponicus* og *alpinus* i slidte huneksplr., heller ikke bemærkedes andre *Hymenoptera*, skjönt der blandt *Nematus* og Ichneumonider er ikke få alpine species. *Coleoptera* var også meget sparsomme, men jeg fik dog flere interessante former. Under en sten fandtes et lidet eksplr af *Hylobius arcticus*, som jeg aldrig tidligere havde samlet; de allestedsnærværende *Ot. maurus*, *Aph. piceus, lapponum* og begge *Patrobus* fattedes selvfölgelig ikke, *Nebria v. besseri* (*hyperborea*) var heller ikke sjelden, men af *Amara alpina* fandt jeg kun et eneste individ, og så vidt udbredt denne art forresten er, har det endnu ikke lykkes mig at finde en lokalitet, hvor man har kunnet samle den i antal. Der er et interessant arktisk insekt, som hidtil hårdnakket havde unddraget sig min opmærksomhed, og det er *Nebr. nivalis*, men her åbenbarede den sig da endelig. Efter notiser af J. SAHLBERG og andre har jeg altid troet, at den kun var at söge under skiferstykker på det nögne höifjeld, men nu fik jeg et bedre indblik i dens forekomst, ialfald inden mine trakter, og forundrer

mig da ikke over mit stadige uheld hidtil. For det förste må man höit op, og så hörer der en bræbæk til, forat *nivalis* skal föle sig rigtig hjemme, og under stene lige ved en anselig brusende bæk tæt under bræerne kunde vi da samle et större antal. Selv hvor der lå en nokså liden sten på det nögne berg, kunde vi være sikre på at finde både et og to eksplr, og også et par *in copula* erholdtes; sögte vi derimod længere til siden, hvor der var nogen vegetation, viste sig udelukkende *v. besseri*, hvilken sidste er lidet nöie på terrænet, så vi et par gange fandt begge arter under samme sten ude på *nivalis*'s område. I et tört bækkeleie længere ned fandt jeg et enkelt individ af den sjeldne *Bembid. hasti*, og dermed er også nævnt alt, hvad vi den dag fandt af *Coleoptera*.

Man ser således, at denne förste pröve på Altevandstraktens insektfauna indeholder former af betydelig interesse, men desværre herskede en sådan fattigdom på individer, ligeså påfaldende blandt sommerfuglene som de övrige insektordener, at man måtte have ynket os ved at betragte den lille samling, der repræsenterede udbyttet af 2 jægeres ihærdige anstrængelser i nær 10 timer. Den nidkjære BERSVEND syntes også, at resultatet var lovligt magert, og medens jeg om eftermiddagen ordnede fangsten og gjorde dagbogen istand, strög han afsted indover moerne mod Grönfjeld for at få et overblik over forholdene på den kant. Ud på aftenen kom han hjem med flere friske *melanopa*, en fin *lapponica*, en slet *Gnoph. sordaria* samt en hun af *arsilache*. Endnu blev der etpar insekter at notere, för dagen gik tilende, nemlig *Salpingus foveolatus*, der ved aftensbordet kröb pa min tallerken, og *Silpha lapponica*, som jo er et rent husdyr at regne for.

Den 18de og 19de gav samme varme og strålende veir, og da vi begge dage samlede på Lihammeren, slår jeg disse 2 ekskursjoner sammen under et, såmeget mere som vi på begge samlede omtrent de samme arter. Underveis til bådnöstet, der ligger på den anden side af elven ved en bugt på Altevandets sydside, fandt vi to friske hanner af *arsilache* samt en yderst afflöien *melaleuca*, der her oppe i höiden allerede syntes at have affloreret, medens den nede ved Strömsmo nogle dage senere endnu flöi i ret gode eksplr. *Arsilache* tog vi også på myren

under Lihammeren, men forgjæves så vi os om efter *freya*, *frigga*, *aphirape*, *Col. palæno* og andre ægte myr-boere, som ikke burde fattes her. *Freya* erholdt jeg dog oppe på fjeldet i et temmelig aberrerende eksplr, og sammesteds flöi på en måde også en slags *frigga*, som man nedenfor skal få höre mere om. At *disa* også burde findes nede på græsmyrerne, kunde synes en temmelig rimelig fordring, men endnu er den ikke bemærket på strækningen mellem Kvænangen og Saltdalen; jeg har dog en urokkelig tro på, at både *disa* og diverse andre vakre arter, som vi ved denne leilighed forgjæves sögte, vil være at finde på de endelöse myrstrækninger inde mod den svenske grænse. Oppe i skogkanten flöi *pales* ikke sjelden i ret små eksplr, og sammesteds noteredes i mængde *Sciaphila osseana*, vi fandt her også en enkelt *Cid. munitata* og *incursata*. Allerede på den förste afsats tog BERSVEND en frisk *nastes*, og over hele fjeldet mödte vi denne sky og rastlöse sommerfugl, men desværre var de fleste eksplr höist middelmådige; jeg havde gjerne fanget et större antal, da hidtil kun et par höist fragmentariske eksplr var faldne i min vei oppe i Målselven, der hidtil er artens nordgrænse i Norge. Til gjengjæld mödte *hecla* op i et såmeget mere soigneret toilette, men det er en forslagen og behændig nymfe, som i kuperet terræn er slem at jage, hvorfor udbyttet neppe oversteg en 25 eksplr, deraf kun meget få hunner. Jeg tog også et kopuleret par, der sad på en *Pedicularis lapponica*, men larven formoder jeg sikkert på *Phaca*, hvoraf sommerfuglen dufter påfaldende stærkt, så stærkt, at duften er rent ud bedövende, når man stikker næsen ned i en kasse fyldt med friskfangede *hecla*.

Af *Arg. polaris*, der her har sin sydgrænse, fik jeg kun et lidet og temmelig afflöiet eksplr, men endnu skulde jeg komme til at gjöre bekjendtskab med en art af slægten, der her for förste gang indföres i Europas fauna, nemlig *improba* BUTL., den ægte, virkelige *improba*, som vel må siges at være den kostbareste om end temmelig uanselige juvel i den krans af fine *Rhopalocera*, der smykker vor arktiske fauna. Ved et af de flygtige möder tittede jeg ned i BERSVENDS kasse og fik da se en rar liden *Argynnis*, som jeg uden nærmere undersögelse i öieblikket holdt for en melanotisk *chariclea*, men da min rap-

fodede assistent straks efter kom med 3 til af samme sort, så så jeg lidt nöiere på dem og kom da straks til den erkjendelse, at her forelå en *frigga*-lignende form uden dog at tænke på *improba*, af hvilken jeg hverken havde seet beskrivelse eller afbildning, og derfor havde tænkt mig helt anderledes af udseende. BERSVEND fik da ordre til at holde skarpt udkig, og i alt tog vi da 10 eksplr af begge kjön, de fleste nyklækkede, medens nogle få til observeredes. Den flöi höit oppe, som det syntes fornemmelig på nogle næsten helt udtörrede miniaturmyrer, var hurtig i sine bevægelser, dertil ved sin farve ypperlig afpasset efter omgivelserne, så det næsten var umuligt at fölge den med öinene eller opdage den igjen, når den for et öieblik kom ude af syne. BERSVEND fangede da de 9, medens jeg selv kun fik den fornöielse at fange et eneste eksplr, som slog sig ned lige foran mine födder. Dr STAUDINGER har fået et stykke, et andet har jeg overladt Riksmuseum i Stockholm, og universitetsmuseet får etpar, når jeg får den opsats færdig, hvortil den kolorerede planche allerede er udarbeidet. Dette til nærmere efterretning, at ikke nogen af mine kolleger, som læser om fundet af *improba*, skal rette nogen forgjæves appel til min liberalitet, sålænge kun disse få eksplr foreligger!

Höit oppe under en brat fjeldvæg flöi nogle slidte *norna*, medens *lappona* var at se overalt. Endnu fik vi en dagsommerfugl til på Lihammeren, nemlig *Syr. andromedæ*, i 3 meget afflöine individer, altså ialt 9 arter *Rhopalocera* (eller 10 med *arsilache*, om man vil), medens der nede i dalen ikke havde været mere end 6 at opdrive. For *Anarta* er her også en gunstig lokalitet, idet vi vistnok kun så en eneste *lapponica*, men desto oftere jog jeg op af *Silene*-tuerne *richardsoni*, *zetterstedti* og *melanopa* med det sædvanlige resultat, at de fleste fik beholde sin frihed. På *Silene* infandt sig også *Psodos coracina* og *Cid. polata*, men denne sidste flöi fornemmelig överst oppe på fjeldets östlige afheldning på vegetationsfattigt terræn og så talrig, at jeg på en times tid kunde samle en snes eksplr, næsten alle i ypperlig forfatning, i alt medbragte vi vist en 60 stykker. Overraskende var det mig at se hunnen af *Gnophos* i fuldt solskin besöge *Silene*, jeg har ellers aldrig seet denne art i bevægelse uden om aftenen og natten, og hunnen har jeg

overhovedet kun sjelden observeret, 99 af 100 ekspl̄r er hanner. Af *Micros* har Lihammeren nogle særdeles interessante arter, nemlig *Tortr. cinerana* og *rubicundana, Penth. noricana, Graphol. phacana* og *sublimàna*, dertil kommer da den almindelige *P. schulziana.* Af Tineider erholdtes kun *Inc. vetulella* i 2 individer. *Zyg. exulans* så vi kun flyve en gang, vi erholdt på hele reisen ikke et eneste ekspl̄r. Af *Coleoptera* så vi blot *Silph. lapponica* og *Aphod. piceus*, og fattigt var her også i höi grad hvad andre insektordener angår; når myg undtages, skulde vi selv af *Diptera*, som jeg forresten lidet har befattet mig med, neppe have kunnet opdrive en snes ekspl̄r. Lepidopterne var afgjort i majoriteten. BERSVEND tog en eneste *Bomb. hyperboreus*, flere end dette ene individ bemærkedes ikke, og ingen andre humler har jeg noteret.

Ligeså varm og lys hilsede naturen os den næste morgen, og denne dag havde vi sat som vort mål at söge opover Grönfjeld, der i sagte skråning strækker sig vestover mellem Lihammeren og Salvasskarfjeld med meget steilt fald mot Indset. Den förste time har man for sig ganske fladt terræn, nærmest Altahus tört og storstenet, derefter hist og her med små myrstrækninger men overalt opfyldt af flytblokke i grunden, indtil man langt om længe kommer ud af de trættende tuer og får fast fjeld under födderne.

Dagen begyndte ganske lovende, i det vi straks bortenfor huset jog op flere ekspl̄r af *Cid. cineraria* SCHÖYEN, som endnu ikke var noteret for Tromsö amt, derefter fangede jeg en god *Arg. polaris*, men navnlig syntes her at være en god lokalitet for *Anarta lapponica*, som nu så tidlig på morgenen var mindre livlig, og inden kort tid havde vi 8 feilfri ekspl̄r, medens vi naturligvis observerede det flerdobbelte antal. *Melanopa* var heller ikke sjelden, af *richardsoni* tog vi 2 vakre hunner, og endog en slidt *cordigera* var kröben frem af sit skjul for at slikke dug og solskin. Da vi havde nået det faste fjeld og begyndte at gå op i höiden, blev det os straks klart, at her på denne östlige skråning var der nok lidet at udrette, da vegetationen var yderst tarvelig, navnlig var her såre lidet af *Silene* og *Dryas*, og bergarten så også ugunstig ud. Jeg tog en *Cid. polata, Tortr. cinerana* og *Crambus furcatellus*, i sig selv gode

nok, når der blot havde været flere af dem, men da her ikke viste sig mere, gik vi ned på nordsiden til dalen, der gjennemströmmes af den lille elv, som falder i Bardoelven straks ovenfor Altahus. Sneen var öiensynlig först ganske nylig smeltet bort, ellers så der slet ikke ugunstigt ud, og senere på året måtte her vistnok være forskjelligt at finde; nu var her imidlertid intet at se, og selv under de mange löse stene var der livlöst, såvidt mindes tog vi dog her etpar *Patrobus*. På den anden side af elven skiltes vi, BERSVEND gik opover dalen, mens jeg begyndte at klyve opover en åsryg, som skyder sig ud mellem nævnte elv og den större Kojeelv, som i rolige bugter går gjennem Röe-, Koje- og Livand lige under Lihammeren. Jeg fandt her etpar *T. cinerana* blandt små *Salices*, flere *Psodos coracina* samt både *pales* og *arsilache*, den sidste endog på meget tört terræn i en brat solvæg, altså under höist ejendommelige omstændigheder, der taler til yderligere gunst for deres artsforskjellighed. Oppe fra toppen af åsen har man en vakker udsigt over et karakteristisk öde landskab, men for entomologen var her intet at gjöre, og aldrig mindes jeg en blank sommerdag at have seet en slet ikke vegetationsfattig bund så aldeles blottet for alt insektliv, selv på de nögne fjelde ved Hammerfest har jeg under lignende omstændigheder fundet det mindre håblöst at söge efter insekter. Mens jeg sad heroppe og tog en liden hvil, kom BERSVEND til; han var nu aldeles tomhændet og mismodig, og så fik vi da slå retræt. Vi gjorde en liden omvei ned mod Kojeelv og kom derved ud på en styg hængefon, men var heldige nok til at træffe på det eneste punkt, hvor det gik an at komme ned. Jeg syntes det så stygt ud og skjælver i knæerne bare ved tanken, men BERSVEND lo og mente, at han på gode ski skulde både gå op og ned af langt værre fonner, det var dagligdagse ting på hans rypejagter om vinteren! Vi sögte efter *Coleoptera* under de mange småstene nedenfor bræen, men der kom mange vendte stene på hvert eksplr, idet hele udbyttet blev: 1 *Nebr. nivalis*, 1 *v. besseri*, 2 *Amara alpina*, nogle *Patrobus* af begge arter, *Notiophilus aquaticus* og 3 *Byrrhus fasciatus*. Slukörede drog vi os trætte og sultne nedover moerne igjen, så en og anden *Anarta* men fik ingen fat; *Penth. nebulosana* og *schulziana* flöi hist og her, bedre var 2 friske

T. rubicundana. Ved en liden myrpyt standsede vi en stund for at se efter vandkalve og fandt da også *Colymb. dolabratus*, *Hydrop. atriceps* og *lapponum*, *Agab. v. lapponicus* i antal samt to *A. thomsoni*, hvorved jeg end yderligere fik bevis for, at den er en fra *congener* vel skilt art, hvor nærbeslægtede de nu end forresten kan være. En observation af stor interesse skulde vi dog gjöre, för ekskursjonen afsluttedes, i det BERSVEND straks ovenfor huset fangede en yderlig afflöien men let kjendelig *Eucosmia undulata*, der hidtil ikke var truffet indenfor arktisk område.

BERSVEND var yderlig misfornöiet med dagens fangst og strög efter middagen op på Salvasskarfjeld, men var heller ikke der bleven synderlig löftet. Han var gået op på den vestlige skråning, havde seet *Silene*-tuer i mængde men lidet af »frivil»; hans fangst udgjordes af nogle *Cid. polata* og *cineraria*, en endnu god *incursata*, en slet *melanopa* og en god *richardsoni*, *Tortr. cinerana*, *Incurv. vetulella*, en flöien *nastes* og nogle slidte *Gnophos* ♂, den gamle liste op igjen. Jeg har med flid, i parenthes bemærket, samvittighedsfuldt opregnet hver dags udbytte, dels for at vise, hvor möisommeligt man her nord ofte må sammenbringe sine skatte, dels for at forberede dem, der af mine skildringer skulde föle sig fristede til at aflægge Altevandet et besög, at de ikke må komme med altfor store forventninger og blive for stærkt skuffede. Imidlertid var jo 1893 et knusende slet insektår, og under heldigere omstændigheder kan man nok også i det höie nord, ligesom på Schweitzeralperne, på visse gode lokaliteter hver dag fylde sine kasser med de herligste sager, men slige jubelår som 1882, 83 og 84 oplever man ikke mange af i en menneskealder! Vi sluttede »Grönfjelds»-dagen med en *Coleophora laripennella*, som ikke tidligere var bleven noteret på reisen.

På grund af det uheldige fiskeri strakte provianten nu blot til for en dag, og det gjaldt derfor at benytte den 21de bedst muligt. Veiret var fremdeles lige godt, og det havde uden tvivl lönnet sig bedst at söge op på Lihammeren igjen, men Salvasskarfjeld blev ikke destomindre udkåret, og denne gang styrede vi længere mod öst, men lagde hjemveien langs skoggrænsen vestover, som vi havde gjort förste gang. *Hecla* var nu kommen

frem i lidt större antal her også, men blot et par hunner fik vi, hvoraf den ene sad og sugede på *Astragalus*. *Nastes* var til gjengjæld helt forsvunden, derimod var *optilete* kommen frem og flöi i små eksplr enkeltvis nede i skogsbeltet. Af *Anarter* tog vi höit oppe 4 pragtfulde nyklækkede *richardsoni*, og *zetterstedti* var heller ikke sjelden, *lapponica* fik jeg kun en af, *melanopa* var tilstede både frisk og yderlig afflöien, og *cordigera* fattedes heller ikke, men det observerede eksplr viste kun få spor af fordums pragt. *Crambus furcatellus* tog jeg 2 stykker af på tört og småstenet terræn, hvor også *Myel. annulatella* og *Pygmæna fusca* flöi, forövrigt fandt vi enkelte eksplr af de her på forrige ekskursjon observerede arter: *C. polata* og *cineraria*, *P. noricana*, *nebulosana*, *schulziana*, hvortil kom *Sc. osseana*, *Steg. quadrana*, *C. affinitata*, *incursata* og *Psodos coracina*, men forgjæves sögte jeg efter flere *C. frigidaria*. Etpar *Bombus hyperboreus* faldt atter i Bersvends net, og ved bækken forsynede jeg mig på nyt med et antal *Nebr. nivalis*, men med undtagelse af nogle vakre renbremser erholdt vi ellers intet af nogen interesse; når jeg endnu nævner *Er. lappona*, er ingen af de på denne dag observerede *Lepidoptera* forglemte. Og hermed slutter jeg Altevandets saga i det lönlige håb, at det endnu engang må forundes mig at residere nogle dage i Altahus og fölge *Arg. improba* på dens vildsomme stier.

Samme dags eftermiddag pakkede vi vore sager sammen og ruslede nedover til Indset igjen, hvor vi endelig fik slukke vor brændende törst efter melk, både söd og sur, og her modtog vi den overraskende efterretning, at man nede i dalen havde skodde og gråveir, medens vi oppe i höiden havde nydt sol og varme i fuldeste mål, ja det kan man da rigtig kalde svineheld! Selv gik jeg tidlig tilköis den aften, mens Bersvend og en af gårdens sönner drev på med at fange *C. cæsiata*, som nu flöi talrig i friske eksplr, desuden tog de *munitata* og etpar endnu tålelig gode *affinitata*. *Sc. osseana* flöi i mængde nede på gårdstunet ligesom ved Strömsmo. Omgivelserne ved Indset er ganske vakre, men stedet er neppe at anbefale for entomologer, ialfald ikke til et længere ophold, dertil er adgangen til fjeldet altfor lang og besværlig, og egentlige myrer findes ikke i nærheden, men kvarteret er udmærket og folkene overordentlig snille og hjælpsomme.

Det regnede dygtig, da vi næste morgen sagde farvel til de venlige fjeldfolk, og på turen nedover til Strömsmo var der således ingen anledning til at dyrke vor bedrift. Omgivelserne ved Strömsli, den nærmeste gård ovenfor Strömsmo, ser meget lovende ud og vil sikkert vise sig lönnende, der findes myrer og adgangen til snaufjeldet synes at være bekvem. På Strömsmo blev vi endnu 2 dage, og sommerfugle var her jo endnu endel af, men det var mest afflorerede *ligea*, *thore* og *euphrosyne* samt *An. melaleuca*, som livede op i lierne og på skogslåtterne. I mængde optrådte *Cramb. margaritellus* på lidt fugtig grund, desuden fandt jeg en slidt *myellus* og *maculalis*, ligesom *Cid. adæquata* og *Scop. sudetica* ikke tidligere var bleven noterede. Af *Coleoptera* udviser dagbogen kun *Amara quenseli*, *Anaspis arctica* og *Necrophorus mortuorum*. Da insektfangsten gav så lidet af sig, offrede vi den sidste aften på en anden ædel sport, og jeg var heldig nok til at hale op 2 »famose» örreter, som tyskeren vilde sige, på 1 ½ og 3 kilo, hvorved jeg også i Bardo kunde hævde mit ry som heldig fisker.

Hjemreisen den 25de over Kobberyggen og Salangen böd på en række for mig nye og tiltrækkende naturscenerier, hvor mit erfarne öie kunde udpege mangen lokalitet af et höist lovende udseende, men veiret var overskyet, en del af eftermiddagen regnede det også, og således har jeg da intet yderligere at föie til den ovenfor leverede beretning.

Tromsö i februar 1895.

FORTEGNELSE OVER COLEOPTERA OG LEPIDOPTERA INDSAMLEDE I BARDODALEN OG VED ALTEVAND 5—24 JULI 1893.

1. Coleoptera.

Carabus glabratus.
Nebria gyllenhali & v. besseri.
» nivalis.
Notiophilus aquaticus.
Bembidium hasti.
Patrobus assimilis (clavipes).
» picicornis & v. rubripennis.
Amara alpina.
» quenselii.
Hydroporus lapponum.
» griseostriatus.
» atriceps.
Cymatopterus dolabratus
Agabus thomsoni.
» congener & v. lapponicus.
» alpestris.
Quedius molochinus.
Microsaurus lævigatus.

Lathrobium punctatum.
Stenus sp.
» do.
Atheta succicola.
» sp.
Olisthærus megacephalus.
Tachinus proximus.
» pallipes.
Arpedium brachypterum.
Olophrum boreale.
Deliphrum tectum.
Acrulia inflata?
Megarthrus depressus.
Necrophorus mortuorum.
Thanatophilus lapponicus.
Agathidium arcticum.
Ips 4-punctata.
Rhizophagus dispar.
Epuræa obsoleta.
» boreella.
Byrrhus fasciatus.
Cetonia metallica.
Aphodius lapponum.
» piceus.
Aphodius rufipes.
» putridus.
Cerylon ferrugineum (deplanatum).
» histeroides.
Corticaria sp.
Anchicera sp.
Endomychus coccineus.
Athous undulatus.
Cryptohypnus rivularius.
Podabrus alpinus.
Cantharis pilosa.
Malthodes sp.
Anaspis arctica.
Salpingus foveolatus.
Pyrochroa pectinicornis.
Otiorhynchus maurus.
Hylobius arcticus.
Orchestes saliceti.
Anoplus plantaris.
Magdalinus carbonarius.
Leptura cincta.
Gonioctena pallida.
» affinis.
Lina lapponica.

2. Lepidoptera.

Colias v. werdandi.
» hecla.
Lycæna optilete v. cyparissus.
Argynnis selene.
» euphrosyne.
» pales v. lapponica.
» arsilache v. lapponica.
» polaris.
» freya.
» improba.
» thore.
Erebia lappona.
» ligea var.
Oeneis norna.
Syrichtus andromedæ.
Zygæna exulans.
Phymatopus hecta.
Hadena exulis var.?
Anarta cordigera.
» melaleuca.
» melanopa.
» richardsoni.
» lapponica.
» zetterstedti.
Acidalia fumata.
Gnophos sordaria.
Psodos coracina.
Pygmæna fusca.
Cheimatobia boreata.
Eucosmia undulata.
Cidaria munitata.
» frigidaria.
» incursata.
» montanata v. lapponica.
» ferrugata v. spadicearia.
» designata.

Cidaria dilutata.
» polata.
» cineraria.
» cæsiata.
» affinitata v. turbaria.
» subhastata.
» minorata.
» adæquata.
» albulata.
» autumnalis (3-fasciata).
Eupithecia pygmæata.
Scoparia murana.
» sudetica.
Botys decrepitalis.
» inquinatalis.
Crambus maculalis.
» furcatellus.
» myellus.
» margaritellus.
Myelois annulatella.
Tortrix ministrana.
» cinerana.
» rubicundana.
Sciaphila osseana.
Cochylis dubitana.
Penthina sororculana.
» metallicana.
» nebulosana.
» schulziana.
» lacunana.
» noricana.
» bipunctana.
» schæfferana.
Grapholitha solandriana (Larve).
» aspidiscana.
» sublimana.
» phacana.
Steganoptycha quadrana.
Tinea fulvimitrella.
Incurvaria vetulella.
» oehlmanniella.
Nemophora swammerdamella.
Argyresthia curvella (sorbiella).
Gelechia diffinis.
Oecophora stipella.
» similella.
Coleophora laripennella.

J. S. S.

Platypsyllus castoris Rits. Denna lilla egendomliga skalbagge lefver som parasit på bäfvern, *Castor fiber* L., och träffas nästan alltid i dess päls. Den saknar ögon, antennerna äro endast tvåledade, med den yttre leden förtjockad, hvarjämte antenner, tibier, prosternums sidor och thorax' bakre hörn äro försedda med långa hårfransar.

I bref berättar skolläraren Louis Nebel i Dessau, att han den 2 april i år fick höra, att en bäfver var skjuten i grannskapet, hvarför han genast begaf sig af för att söka efter den sällsynta skalbaggen. Och ganska riktigt fann han tvenne exemplar. Jag har anfört detta på det entomologerna, där bäfver anträffas, ej må låta ett godt tillfälle gå förbi utan att söka efter detta sällsynta djur.

Claes Grill.
